

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://ukrexport.gov.ua/ukr/ugodi_z_ukrain/ukr/318.html.
5. Офіційний сайт Посольства України в Турецькій Республіці [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.mfa.gov.ua/turkey/ua/5045.htm>
6. Стан та перспективи українсько-турецьких відносин [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/472/>
7. Туреччина готова до швидкого підписання договору про зону вільної торгівлі з Україною [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://ipress.ua/news/turechchyna_roklala_oko_na_ukrainu_mriie_pro_zonu_vilnoi_torgivli_ta_spivpratsyu_v_galuzi_energetyky_7838.html
8. Україна і Туреччина обговорили можливість підписання до кінця року угоди про зону вільної торгівлі [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.newsru.ua/finance/14sep2012/turtsiia.html>

Статтю подано до редакції 22.10.2012 р.

УДК 330.1

В. І. Кондрашова-Діденко, канд. екон. наук,
доцент кафедри економічної теорії,
Л. В. Діденко, канд. філософ. наук,
доцент кафедри філософії гуманітарних наук,
КНУ імені Тараса Шевченка

ІНТЕЛЕКТНОМІЧНА СТРАТЕГІЯ КРАЇНОВОГО РОЗВИТКУ ЗА УМОВ ГЛОБАЛІЗУВАННЯ СВІТУ

АНОТАЦІЯ. Визначена сутність та особливості інтелектомічної стратегії розвитку країнового суспільства та виробництва.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: особистість, інтелектуально зорієнтована економіка, інтелектоміка, інтелект, знання, стратегія.

АННОТАЦИЯ. Определена сущность и особенности интеллектомической стратегии развития общества и производства страны.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: личность, интеллектуально ориентированная экономика, интеллектомика, интелект, знания, стратегия.

ANNOTATION. The article is devoted to the definition of essence and particularities of intellectonomics strategy of society and country economy.

KEYWORDS: personality, intellect-based economy, intellectonomics, intellect, knowledge, strategy.

Постановка проблеми. Глобалізування світу поглиблюється на сучасному етапі: глобалізуються нині всі країнові суспільства та їх підсистеми (насамперед їх економіки). Глобалізування світу загалом і країнових економік зокрема — складний і суперечливий процес, особливо тепер, коли формуються умови для переходу від індустріальної до постіндустріальної епохи, від індустріального до

постіндустріального типу виробництва, від країнового до планетарного суспільства. Наразі йдеться про посилення хаотичності динаміки, руйнування традиційних основ, втрачання людьми та корпораціями впевненості у майбутньому, посилення непередбачуваності майбутнього [1]. Російський економіст (теоретик і практик) Ю. Яковец справедливо наголошує: світ «опинився в стані наростаючого хаосу, посилення невизначеності, непередбаченості несподівано виникаючих змін» [1, с. 9]. У процесі глобалізування світу загалом і країнових економік зокрема поглиблюються суперечності між індустріальним, що переважає, але вичерпує свій вік, і постіндустріальним, що тільки набирає сили, проте має значущість для характеризувати динаміку країнових економік і суспільств у прийдешньому; між шляхами/способами реалізування цілі (-ей) досягання культуро-соціо-економічного процвітання людини і, можливо, навіть людства. Велика частка існуючих суперечностей є розв'язуваними завдяки діалектичному зняттю — виявленню життєздатного в індустріальному та його використання разом з елементами постіндустріального задля формування нового планетарного типу суспільства і виробництва. Недоцільно і неправильно було б відмовлятися від дієвих інститутів і/або механізмів тільки тому, що вони мають доіндустріальне/індустріальне укорінення. Наразі важливо відзначити, що цілі глобалізування світу та країнових економік будуть реалізовані тільки за умови вчасного виявлення та розв'язання суперечностей, використання виникаючих можливостей, виявлення загроз і вчасне відповідання-реагування на них. Адже глобалізування — це гра, в процесі якої «виникають додаткові можливості і додаткові загрози» [2, с. 33], які надалі даються взнаки, якщо їх ігнорують. Це вказує на необхідність у ході розвитку країнових суспільств та економік постійно реагувати на такого роду зміни. Для цього слід постійно здійснювати культуро-соціо-економічні перетворення (та/або коригування). Успішність таких перетворень/коригувань залежатиме від правильного вибору стратегії розвитку країнового суспільства та виробництва за умов глобалізування світу. Виходячи із потреб майбутнього, такою стратегією, з нашого погляду, має постати інтелектуально-економічна стратегія.

Відомо, що єдиною правильною стратегією розвитку країнового виробництва є інтелектуально-економічна стратегія. Невідомо дотепер, у чому полягає сутність інтелектуально-економічної стратегії та якими шляхами/способами вона реалізується. Суперечність між відомим і невідомим є тією проблемою, що потребує розв'язання на сучасному етапі розвитку країнових суспільств та економік у контексті глобалізування світу. Власне ця проблема й актуалізує тему презентованої статті.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Проблему стратегії розвитку країни на сучасному етапі глобалізування світу так і не формулювали дотепер ані філософи, ані соціологи, ані економісти-теоретики, а значить і не розв'язали (оскільки не розв'язували) — у презентованій статті таке її формулювання пропонувано вперше. Окремі філософи та економісти-теоретики вже мають певні доробки щодо дослідження інтелектуально зорієнтованої економіки та інтелектуології — Л. Діденко [3], В. Кондрашова-Діденко [4, 5]; значущості знання та інформації у формуванні і розвитку постіндустріального виробництва — П. Єщенко [6], А. Чухно [7] та ін. Проте інтелектуально-економічна стратегія розвитку країнових суспільств та економік ще й дотепер не постала об'єктом дослідження як українських, так і зарубіжних філософів, економістів, соціологів.

Тому нерозв'язані питання щодо інтелектономічної стратегії розвитку країни на сучасному етапі глобалізування світу та виробництва нині складають переважну частину загальної проблеми. Звідси висновок: тема презентованої статті є новою, а тому перспективною з погляду і теорії, і практики.

Мета статті — довести, що інтелектономічна стратегія є головною стратегією розвитку країни на сучасному етапі глобалізування світу. Означена мета конкретизована такими завданнями, як: виявлення сутності і значущості інтелектономічної стратегії розвитку країнового суспільства та виробництва; визначання рівнів та етапів культуро-соціо-економічних перетворень у країні; характеризування розвитку інтелектуально зорієнтованої економіки та інтелектономіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стратегія — це відоме поняття. Воно походить від грецького «strategos», що в буквальному перекладі означає «мистецтво генерала» [8]. Військове укорінення поняття «стратегія» не звужує поле його використання, а навпаки — розширює. Дане поняття широко використовують в економіці та управлінні нею на різних рівнях — мікро-, макро-, мега-.

Стратегія в нашому розумінні — це програма (або план) перспективного розвитку об'єкта. Об'єктом нашого дослідження є країнове виробництво з погляду із майбутнього. Наразі стратегія виробництва — це детальна програма його розвитку з позиції перспективи усієї країни в контексті формування нового, постіндустріального типу виробництва та планетарного суспільства. Така програма обов'язково має включати чітко визначену ціль, напрямки перспективного розвитку та засоби/шляхи їх досягання.

Ціллю перспективного розвитку країни загалом за умов глобалізування світу є формування нового типу суспільства та виробництва. Головною особливістю постіндустріального та ноосферного типів виробництва й суспільства є нова субстанційна основа (ядро). Якщо такою основою індустріального типу виробництва є машина (людина як простий додаток до неї), то для постіндустріального типу має постати Актор як людина з розвинутими інтелектуальними здатностями та компетенціями (разом з тим розумна машина є її помічником, виконувальником рутинних операцій). Основним засобом виробництва постіндустріальної та ноосферної епохи є людський (природний) і штучний інтелект, який з існуючого знання та за допомогою нього створює нове прогресивне знання, що уможливує подальше створення та впровадження новацій.

Виходячи з головних особливостей постіндустріального і/або ноосферного типу виробництва, визначимо шляхи та етапи його формування. Головними напрямками останнього є культуро-соціо-економічні перетворення в країні. Такі перетворення можна розмежувати за часом і рівнем здійснення на два типи: 1) периферійні (поверхневі) та 2) глибинні (сутнісні). Перші перетворення здійснюються на першому етапі, а другі — на наступному. В процесі периферійних культуро-соціо-економічних перетворень економіка набуває нової форми — інтелектуально зорієнтованої економіки.

Інтелектуально зорієнтована економіка не змінює свою сутність, оскільки не змінює свого ядра, яким як і раніше постає машина. Людина не має значущості в інтелектуально зорієнтованій економіці: все залишається як і раніше. На перший погляд. Щоправда, зміни є, проте вони відносяться не до Актора як субстанційної основи, а до структури виробництва, ролі і значущості інтелектуаль-

них здатностей людини (людей) і знання різних типів і видів. Активізується інтелектуальна діяльність, що характеризується креативністю та творчістю Актора. В означеній діяльності важлива роль належить інтелекту людини.

Інтелект сьогодні визначають по-різному. Ми поділяємо позицію тих дослідників, котрі терміном «інтелект» окреслюють мислення, що формує моральнісність людини. Природний/людський інтелект здобуває силу із зв'язку людини з сукупністю смислів, цінностей та переконань, що постають складовими загальної та економічної культури. Інтелект осягає смисли, а мудрість — цінності. Тому — це одна з характерних особливостей інтелекту. Мудра людина завжди використовує свій інтелект у розумних межах, тобто задля добра інших людей. В інтелектуально зорієнтованій економіці інтелектуальні здібності людини-Актора постають не тільки і не стільки засобами виробництва багатства, скільки самим багатством [9].

Знання набуває великого значення в інтелектуально зорієнтованій економіці. Наразі йдеться не про уречевлені знання, а живі знання, які «вирастають» з досвіду Актора і невіддільні від нього. Саме такі знання користуються попитом сьогодні в процесі виробництва [9]. Дані знання Актор може (не)використовувати в процесі створення матеріальних і/або нематеріальних продуктів. Це залежатиме від наданої (делегованої) та/або набутої значущості людини-Актора у виробництві. Про що йдеться? Мати значущість — мати мотивацію. Мотивація людини — це інтелектуальне та емоційне «визнання працівника» і на рівні підприємства, і на рівні країни загалом [10]. Кожний працівник (в емоційному плані) шукає (та прагне!) визнання своєї цінності не як «робочої сили» чи «людського ресурсу», а як людини, до якої ставляться з повагою і гідністю, оцінюють її через індивідуальні здатності та компетенції, незалежно від місця в службовій ієрархії [10]. В інтелектуальній площині кожний Актор прагне визнання своїх ідей, йому необхідно, щоб інші Актори мали високу думку про його інтелект та відповідно авторські інтелектуальні здобутки (результати його інтелектуальної діяльності). Коли суб'єкти відчують визнання їхнього інтелектуального потенціалу, вони охоче діляться своїми знаннями, які є некодифікованими, неформалізованими, проте прихованими від загалу колективу. Визнання породжує сильну внутрішню мотивацію, під впливанням чого людина включається в добровільний обмін живими знаннями [10].

Другий етап культуро-соціо-економічних перетворень відбувається в інтелектуально зорієнтованій економіці. Ці перетворення здійснюються у субстанційній основі (або ядрі) економіки як індустріальному типі виробництва. В процесі означених перетворень відбувається формування нової субстанційної основи — інтелектуально розвиненої людини, а, відповідно, і зміна сутності типу виробництва. Сформувати таку людину не так просто. Адже для цього потрібні умови для формування і розвитку такої особистості. Наразі йдеться про неформальні та формальні інститути: сім'ю, освіту різних рівнів, охорону здоров'я тощо. В розвитку даних інститутів мають брати активну участь і держава, і приватні фонди, приватні особи та ін. Так само необхідно створювати умови для діяльності фахівців. Адже відсутність відповідних умов діяльності зумовлюють фахівців-професіоналів їхати до інших країн і здебільшого назавжди.

Сформована означена основа постає ознакою початку заміни економіки як індустріального типу виробництва інтелектономікою як постіндустріальним ти-

пом виробництва. З моменту появи нової субстанційної основи виробництва відбувається активізація процесу формування інтелектономіки. Звідси висновок: інтелектономіка зароджується і народжується в інтелектуально зорієнтованій економіці як формі традиційної економіки. Саме на даному етапі розвитку країнової економіки складаються/створюються об'єктивні передумови переходу від індустріального до постіндустріального типу виробництва і формування основних компонентів інтелектономіки.

В інтелектономіці головним засобом виробництва постає інтелект людини-Актора. Знання набувають двоїстого характеру: засобів праці і сировинного матеріалу. У структурі даного типу виробництва лівову частку складають сектори нематеріального виробництва. В інтелектономіці змінюється ієрархічна архітектура мережевою. Конкурування існуватиме у формі кооперування. Економічна культура постане основою формування інтелектономічної культури, яка сприятиме розвитку нового типу виробництва та суспільства.

Найважливішими особливостями постіндустріального типу виробництва будуть такі, як: набування людиною-Актором значущості; збільшення часу для креатування і творчості через вивільняння людини із самого процесу виробництва завдяки штучному інтелекту. Проте сама людина має залишатися Актором, тобто дійсним діяльним суб'єктом, що привносить перетворення як у суспільство загалом, так само і у його окремі сектори-підсистеми.

Культуро-соціо-економічні перетворення в країні за часом можуть тривати дуже довго. Це визначатиме (не)дієва інтелектономічна стратегія, яка залежатиме від інтелектуальних здатностей і компетенцій її розробників та учасників процесу її реалізування.

Висновки з проведеного дослідження. Наші розмірковування уможливили такі висновування: 1) на сучасному етапі глобалізування світу у країнових економіках здійснюються культуро-соціо-економічні перетворення, результатами яких постають нова форма економіки — інтелектуально зорієнтована економіка та новий тип виробництва — інтелектономіка; 2) інтелектуально зорієнтована економіка та інтелектономіка утримують елементи й індустріального, й постіндустріального типів виробництва. Вони різняться субстанційними основами. Такою основою інтелектуально зорієнтованої економіки є машина, механізми, а інтелектономіки — Актор як інтелектуально розвинена людина; 3) стратегія — це ціль і напрямки перспективного розвитку країни та її економіки, засоби її досягання. Інтелектономічна стратегія передбачає здійснення розвитку країни за допомогою природного (людського) та штучного інтелекту. Тому в країні сьогодні необхідно дбати про нарощування інтелектуального потенціалу, оскільки саме спроможний завдяки йому можливе забезпечення культуро-соціального процвітання людини і людства, а також прискорення долучання країни до глобалізування світу та формування планетарного типу суспільства і виробництва.

Перспективи подальших досліджень інтелектономічної стратегії розвитку країни необмежені, оскільки багато питань щодо прийдешнього типу суспільства та виробництва, інтелектономічної стратегії їх розвитку донині залишаються без відповіді. Якщо питання і мають прогностичні варіантні відповіді, то вони можуть з часом потребувати коригування під впливанням нових можливостей, викликів та загроз, що постають з реальної дійсності.

Література

1. Яковец Ю. В. Глобальные экономические трансформации XXI века / Ю. В. Яковец. — М.: Экономика, 2011. — 382 с.
2. Колодко Гж. В. Глобализация, трансформация, кризис — что дальше? / Гж. В. Колодко. — М.: Магистр, 2011. — 176 с.
3. Кондрашова-Діденко В. І., Діденко Л. В. Інтелектономіка: реальність чи міф / В. І. Кондрашова-Діденко, Л. В. Діденко // Економіка і держава. — 2010. — № 4. — С. 21—24.
4. Кондрашова-Діденко В. І. Культурно-економічний статус інтелектономіки / В. І. Кондрашова-Діденко // Філософські проблеми гуманітарних наук. Альманах КНУ імені Тараса Шевченка. — К., 2005. — № 4-5. — С. 155—162.
5. Кондрашова-Діденко В. І. Інтелектуально зорієнтована економіка / В. І. Кондрашова-Діденко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Економіка. — К., 2009. — № 109. — С. 56—59.
6. Ещенко П. С. Куда движется глобальная экономика в XXI веке? / П. С. Ещенко, А. Г. Арсеев. — К.: Знання України, 2012. — 479 с.
7. Чухно А. А. Економічна теорія: [у 2-х т.] / А. А. Чухно. — К.: ДННУ АФУ, 2010.
8. Мескон М. Основы менеджмента / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедуори. — М.: Дело, 2008. — 702 с.
9. Горц А. Нематериальное. Знание, стоимость и капитал / А. Горц. — М.: Изд. дом Гос. ун-та — Высшая школа экономики, 2010. — 208 с.
10. Ким Ч., Моборн Р. Стратегия голубого океана / Ч. Ким, Р. Моборн. — М.: НІРРО, 2005. — 272 с.

Статтю подано до редакції 23.10.2012 р.

УДК 336.14

В.А. Костовська, канд. екон. наук,
в.о. доц. кафедри фінансів
Буковинського університету

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВИХ ОСНОВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА МОЖЛИВОСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЙОГО В УКРАЇНСЬКУ ПРАКТИКУ

АНОТАЦІЯ. У даній науковій статті розглянуто досвід функціонування бюджетів місцевого самоврядування в розвинутих країнах світу. Визначено прогресивні методи зміцнення основ фінансової самостійності муніципальних бюджетів і можливості їх впровадження в українську практику.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: місцеві бюджети, органи місцевого самоврядування фінансова самостійність, фінансова незалежність, бюджетна забезпеченість, доходи, видатки, бюджетні ресурси, бюджетні потоки, міжбюджетні трансферти, фінансове вирівнювання.

АННОТАЦИЯ. В данной научной статье рассматривается опыт функционирования бюджетов местного самоуправления в развитых странах мира. Определяются прогрессивные методы укрепления основ финансовой самостоятельности муниципальных бюджетов и возможности их внедрения в украинскую практику.